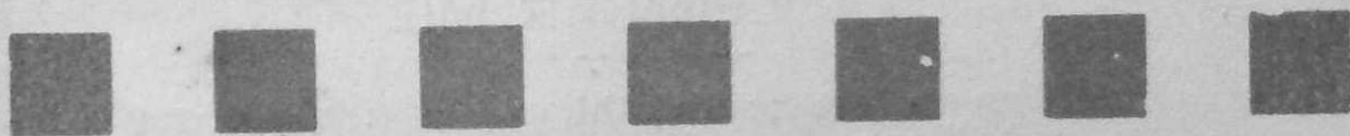

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou

MIZ EBREL 1931

Jezuz ' zo savet eus e vez, Alleluia !

Beo-buhezek d'an trede dez, Alleluia !

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou
Renet gant Y.-V. PERROT

Koumananchou diouz ar bloaz. - Breiz. 13 lur	Embannou diouz ar bloaz : 1/4 pajenn 150 lur
Frans ha broioù stag outi. 15 lur	1/2 bajenn 275 lur
Evid ar re a zo e diavéz bro. 20 lur	1 bajenn 500 lur

Evid ar c'houmananchou koulz hag evit an embannou skriva da :

M. Fr. GEORGELIN, administrateur, 4, rue du Château - BREST
C./C. Rennes 44-40

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. — War golo an daouzekvet *Feiz ha Breiz* a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, hiviziken, da bae, o unan, raktal, d'an A. *Georgelin*, 4, Rue du Château, Brest, C. C. 44,40 Rennes, ha neuze n'o devezo nemed elz gwennege vizou evit degas d'eomp o arc'hant, e lec'h eur skoed, ma rankomp karga ar post da vout da c'houlenn o arc'hant outo betek an ti.

Pempzek dez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra d'eomp, e kasimp, **Gre ar post**, ar paper da baca.

TAOLENN AR MIZ

Ene bras an Indez : Gandhi, gant Y.-V. PERROT. 121
An Tad Maner, gant Y. U. 125
Judica me ! gant E. BERTHOU. 130
Dre ar bed, gant G. DEWI. 133
Kastell Perzel, gant G. P. 138
Eur ger c'hoaz diwarbenn Kergroadez, gant G. P. 141
Aotrou Run ar Vran, gant YANN GOSTARREUN. 143
Puns Maner Kervezeg, gant G. P. 147
Miz Ebrel, askellig an hanv, gant Y.-V. P. 153
Ar vinorezig, gant F. VALLÉE. 156
Keleier ar miz, gant Y. V. P. 157
Divinadennou, gant PER ha PAOL 160

Adres nevez Rener Feiz ha Breiz

An A. Perrot, Rener Feiz ha Breiz, kure abaoe ar brezel e Plougerne, a zo bet anvet da berson e Scrignac, d'an 23 eus ar miz tremen.

E adres nevez a vezo eta hiviziken : M. le Directeur du Feiz ha Breiz, Scrignac, Finistère.

Hadou potach ha brouskon, hadou bleunioù

Hadou dibabet eus ar gwella tiez

TI A. HUON

Savet e 1840

L. AUDREN, DEUT WAR E LERC'H
17, Straed Siam — BREST

Téleg. AUDREN-GRAINES-BREST

Téléph. 5-35

BINVIU - PESKETA
KERDIN - SIFELL A BEP SEURD

Brezoneg en ti

TI A FIZIANS

R. C. Brest 49

POURQUOI ?

Ne jouissez-vous pas des joies artistiques mises à votre portée par la Science ?

Vous pouvez entendre chaque jour, chez vous, grâce à la T. S. F., des concerts, des conférences, des cours, des informations.

Demandez à la maison **RADIO-ART**, 14, Place de la Tour d'Auvergne, à Brest, et 32, rue Kéréon, à Quimper, une démonstration de ses appareils si simples, si faciles à manier.

Appareils **Radio-Art**, **Philips**, **Ducretet**, etc...
Phonos et disques des grandes marques **Columbia**, **Odéon**, **Polydor**, **Parlophone** etc...

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint clair et rose, indice de la santé. Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la faveur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnerez de l'Ulmucine à vos enfants, vous les mettrez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix: Grand flacon: 29 francs;

Demi-flacon: 15 francs;

Petit flacon: 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du *Sirop Celtique*, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix: 12 francs.

YEC'HED ar VUGALE

Ar « SIROP FERET » a-enep an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nez hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izill, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouskleunou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal: GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS,
2, rue de Paris (au-dessous de l'Octroi), Brest.

Goulennit e ti ar marc'hadour

ar Zoavon

e galleg « Le Plus Chic »

Henez eo ar gwella

Le Cidre est cher
buvez du vin...!

mais surtout...

LE BON VIN
de l'éco

car c'est

... le vin
des connaisseurs!

A Plougastel, les Fraises ; à St-Pol, les Choux-Fleurs

dans l'EST la bière **ESTA**

(bière d'origine de l'EST)

Becks fins, demandez UN BOCK ESTA

Oui mais... la LIMONADE SPECK est la meilleure!

L'EVERITE couverture idéale (maisons, hangars, etc.).
S'adresser Etabl. Speck, 46, rue J.-Jaurès, Brest.

Pask ar Vugale

M'ho peus c'hoant da brena eun dra bennak da rei da eur paotr pe da eur verc'h oc'h ober e bask kenta, it da Geriltud, 11, rue Algesiras, Brest.

Eno e kavoc'h

Leoriou-Oferenn,

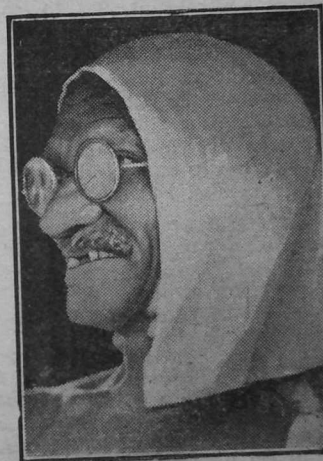
Chapelledou,

Taolennou

ar re vraoa ha gwella marc'had
a oufec'h kaout.

Feiz ha Breiz

Ene bras an Indez : Gandhi

GANDHI

Eun den a zo, e broiou ar Sav-Heol, brudet en deiz a hizio, dre bevar c'horn ar bed hag a zo o paouez dont a-benn, e-unan, eus ar brasa rouantelez a zo war an douar hag hennez eo Gandhi, eun den divadez, siouaz, evit c'hoaz, met eun den a bedenn hag a binijenn, difennour Indeziz o deus e lezanvet Mahâtman, da lavaret eo « Ene bras ».

Mohandus Karanchand Gandhi a zo bet ganet d'an 2 a viz here 1869, e Porbandor, e gwalarn an Indez, eur vro divent, perc'hennet gant ar Zaorn. Pinvidik e oa e dud ha desket mat e voe, nann e yez e vro, met e saozneg; d'e 19 vloaz, er bloaz 1888, e c'hoanteas mont d'ar skoliou bras da Vro-Zaoz ; e dud ne oant ket kals e

chal d'e welout o vont keit-se eus ar gêr, rak evito mont eus ar vro a oa koulz lavarout he nac'h. Gandhi, evid o goumit a reas dirazo tri le : al le da jom hep debri kig; al le da jom heb eva netra gouest d'e vezvi hag al le da jom hep tanva plijadur ar c'hig, nag er briedelez, nag er maez eus ar briedelez : ar boan a rankas kemerout evit derc'hel mat d'an tri le-ze a reas anezan eun den hag en deus eun nerz-kalon sebezus. Tri bloaz goude ma oa en em gavet e Bro-Zaoz e oa alvokad hag e tizroas d'e vro, met, e lec'h chom er gêr e kimiadas adarre, diouz e vaouez (dimezet d'e 7 vloaz Gandhi a oa bet eureujet d'e 12 vloaz) hag ez eas da draon an Afrika, da zifenn gwiriou 150.000 eus e genvroiz a oa diskennet en tu-zeou da c'hounit o bara; ugent vloaz e chomas dre eno hag er bloaz 1914 e tizroas d'an Indez.

Sklér, evel an deiz, e wele neuze, ar pezh en devoa da ober evit savetei e vro : n'eo ket o stlepel ar Zaozon er mor eo e vije degaset gwellaenn etouez e genvroiz : ar sperejou a oa gwasket eun tamm mat muioc'h eged ar c'horfou ha red e oa o diliamma a-raok diliamma ar c'horfou.

Ar brezel bras a zigoras gwelloc'h c'hoaz e zaoulagad. Harpa a eure Bro-Zaoz, hen ha milierou eus e genvroiz ; evid e drugarekaat, Bro-Zaoz e lec'h rei kabestr d'an Indez a stardas c'hoaz ereou nevez en dro d'ez; Gandhi-neuze pa welas he zrubar-derez a roas ar gourc'hemenn-man d'e genvroiz : « Grit d'ar Zaoz evel d'eun den lovr ; n'it ket d'e gasaat, met arabad eo d'eoec'h e zarempredi ; n'it ket da gemerout armoù d'e gas kuit, met tec'hit diwar e hent ha p'eo gwir an den-ze a ra e vestr er vro, n'it ket da heulia e c'hourc'hemennou : ma ra lezennou en hoc'h eneb, n'it ket da zenti outo ; ma teu gand e zoudarded lezit ar zoudarded da

ober o reuz ha d'ho laza zoken : gwelloc'h eo beza lazet eget laza ; a-eneb nerz ar c'hleze, lakit nerz ar galon. »

Gwechall, eme C'handhi, e tremened heb ar Zaozon, brao bras ; petra vir ouzomp d'hen ober breman ?

Chomomp eta hep darempredi ar skoliou saoz ha gwella ma 'z int da netra eo da ziheñcha hor bugale ; chomomp hep lakat hon treid el lez-varniou saoz ha barnomp hor prosezou ken etrezomp ; chomomp hep prena marc'hadourez an tiez-labour saoz ha savomp adarre, en o sav, ar micheriu bihan, war ar maez, a roe labour da eleiz a dud hag e teuimp hag e c'hellimp ober honunan hon treuz. Ra vezo eur c'harr-neza, e pep ti, ha ra vezimp barrek d'en an wiska ha d'en em vaga heb ezomm da c'houlenn netra, nag evid ar pezh a zell ouz ar c'horf nag evid ar pezh a zell ouz ar sperezh, ouz ar Zaoz.

Tud an Indez o deus selaouet Gandhi ha Gandhi, hep freuz, hep taoliou, goude beza stourmet epad dek vloaz, a zo deuet a-benn, en deizioù fremen, da lakat ar Zaozon da blega ha da rei da Indeziz o frankiz.

« Na pejen dishenvel, a skrive Roparz Hemon, breman ez eus seiz vloaz (1), eo emrenerez Gandhi diouz ar pezh a anvomp, dre amañ emrenerez. Gantañ, ano ebet eus eur gouarnamant distag, nag eus eur Gambr-Gannaded. Diwezatoc'h e teuo an holl drauo-se, mar dint ret. Da betra e taly d'eur bobl en em ren, mar deo sklavez da voazioù ha da gredennou an estren ? A-raok kas an estren er-maez eus ho pro, kasit-heñ er maez eus hoc'h ene. Dihuni eur bobl n'eo ket adstamma eul le-

(1) Sellet p. 44 en e leor nevez « Eur Breizad oc'h adkavout Breiz. »

zenn eo ; adstumma he spered, adstumma he buhez a-bez, avat, ne lavarant ket ! »

« Ene bras » an Indez, Gandhi en deus dihonet ene an Indez hag an traou all a zo bet roet d'ezan war ar marc'had.

Evidomp-mi, Bretoned, na pebez kentel ha na pebez skouer ; war dal Gandhi emañ liou ar bini-jenn : ne raer netra vras hep poan. Silvidigez an dud n'eo ket bet graet hep poan ; silvidigez ar broiou ne vez ket graet hep poan ; Jann d'Arc m'he deus salved ar Frans, breman ez eus pemp kant vloaz, he deus kavet e penn he hent tantad ar C'hoz-Varc'had, e Rouan ; Gandhi m'en deus salvet an Indez, piou a oar petra zigouezo gantan ?

Diwar e groaz Hor Zalver a lavare d'e Dad, o welout an dud ouz e laza : « Va Zad, pardonit d'ezo, rak ne ouzont ket petra reont ! »

Diwar he c'hroaz, hor Breiz o welout he bugale ouz he laza a c'hellfe lavarout ivez. « Va Doue, pardonit d'ezo, rak ne ouzont ket petra reont ! »

Ya ! eleiz a dud a zo e Breiz, tud diwarlerc'h, hag a ra an droug hep gouzout d'ezo, met, re all a zo ivez, siouaz, hag a ra an droug o c'houzout er vat e reont an droug ha Breiz a c'hellfe lavarout diwar o fenn ar pez a lavare Jezuz diwarbenn Judas : « Gwelloc'h e vije bet d'ezo ma ne vijent ket bet ganet biskoaz ! »

Ni, da vihana, chomomp heb o harpa, e doare ebet ; harpomp hepken ar re a labour evit hor bro ha ra deuzo kentel Gandhi da zanka doun e spered kement Breizad en deus eun tamm bouedenn-benn bennak, ma vezo gallet gwelet, hep dale, eur vro savet gand ar zent, hag a lavarfed en he bez, o sevel adarre dindan bannou an heol, lagad an deiz, leun a vuhez, a splannder hag a zantelez !
Alleluia !

Y. V. PERROT.

Buhez an Tad Maner

(1677-1679)

(Kendalc'h)

An aotrou a Gerizak a oa anavezet gant an Tad Maner abaoe mision Tonkedek. Dimezet oa da verc'h an aotrou a Dremaria, hag e veve eur vuhez santel meurbet, mat d'ar paour, prest atao d'ober aluzenn d'an ilizou. E wreg a oa henvel outan, hag en o zi e rene an eürusted ar vrasa.

Siouaz ! Ar maro a zigouez evel eul laer. eme Hor Zalver en Aviel. Skei a ra pa ne vezer ket war c'hed, didruez, war ar re goz, ar re yaouank, ar re baour, ar re binvidik. An itron a Gerizak a varvas trumm, e kreiz he nerz, he yaouankiz. N'oa ket bloaz c'hoaz abaoe m'oa maro he zad, ha setu hi ive galvet gant he Barner.

An aotrou a Gerizak a gavas en e feiz nerz awalc'h evit harpa ouz e boan, hag adalek neuze e komprenas n'oa nemet Doue gouest da rei e walc'h d'e galon, hag e lakas en e benn beza hiviziken da Zoue hepken. An Tad Maner her frealzas e kreiz e c'hlac'har hag a zigoras an hent d'ezan evit mont da veleg. « An den-ze, emezan, a zo eun tenzor kuzet, ha fazia a ran, ma ne vez ket misioner abenn bloaz hanter aman. »

Hag e gwirionez, da fin ar bloaz 1675, an aotrou a Gerizak a c'houlenne beza digemeret e kloerdi Treger, ha nebeut amzer goude e reseve an urziou sakr.

Er bloaz 1677, an Tad Maner a reas misionou e Kerlagaut ha Plouhinek ha da c'houde e teuas da Vrest. Aotrou 'n eskob Kastell a dremenas e Brest amzer ar mision, o sturia hag o sikour ar visionerien. An Aotrou a Gerizak, nevez beleget, a voe galvet ive ha karget

d'ober katekiz. Brestiz a voe skoet o spered o welet eun aotrou eus eur renk ken uhel deuet da veza beleg ha misioner, hag e veze klevet tud o lavaret: « Kaout a c'heller an eürusted pell diouz madou ha plijadureziou ar bed-man. » An aotrou a Gerizak en doa ouspenn ugent mil lur leve. Hag en doa dilezet e vaner hag e vadou evit beza servicher e vreudeur ha deski d'ezo hent an nenv.

An Tad Maner, eus e du, a voe digemeret mad gant ofiserien al listri a vrezel, a oa niverus e Brest. Dont a rajont d'e glevet gant mall bras, ha diskouez a raent kaout c'hoant da veva e karantez Doue.

Ne voe oc'h en em glemm eus an Tad Maner nemet paotred ar gwiriou. « Abaoe em 'an hennez o prezeg e Breiz, emezo, e vez evet nebeutoc'h a win bep bloaz, ha koll a reomp war ar gwiriou. »

Eürus oa an Tad Maner o veza m'oa tremenet mat an traou e Brest, met, en derveziou diweza dreist-holl, oa bet gwall skuizet. En em lakat a reas en hent evelato evit mont da Blomodiern gant e holl visionerien, met, o tigouezout eno, e rankas chom en e wele hag e fizias en Tad Martin ar garg da ren ar mision.

Eur wech pare, ec'h en em lakeas da brepari mision Kemper. An aotrou 'n eskob, an aotrou a Gerizak hag ar visionerien all her gede. Hag e teuas, leun a joa, met siouaz! evit koueza klanv adarre, ha gwasoc'h zoken eget e Plomodiern. Ret e voe ober hepdan al labour. Tadou ar skolaj a boanie gwella ma c'hellent, an aotrou a Gerizak a wele eleiz a dud o tont d'e zelaou da iliz sant Korantin, hag eur misioner nevez all, markiz Pontkallek, a reas ive katekiz epad ar mision, hag evelse ez eas mat an traou e Kemper, daoust da glenved an Tad Maner.

Evelato, ma teue d'ezan misionerien nevez eus an dibab, an Tad Maner a wele ar maro o skei endro d'ezan hag o lemel misionerien hag a oa abaoe pell

amzer o labourat gantan. Koll a reas, e nebeut amzer, tri eus ar re wella: an aotrou Galerne, persoun Mur, an aotrou Jay, person Redene, an aotrou Lestour, person Kaudan. An aotrou Galerne eo ar c'henta a en em ginnigas d'an Tad Maner d'e zikour en e visionou.

Kerkent ha ma voo pare diouz e derzienn, e welas e nerz o tont buan d'ezan; ha da viz du 1677 edo e Treger gant e visionerien, en o zouez an aotrou a Gerizak ha markiz Pontkallek. Mision Landreger a zougas kalz frouez. Eur prezegeur brudet, an Tad Chaurand, ginidik eus kreisteiz Frans, en doa savet 120 ospital, a oa bet galvet gant eskob Landreger evit sevel ive eun ospital e ker Landreger.

Eus Landreger, ar visionerien a yeas da Sant-Briek. An Tad Chaurand a brezegas adarre, hag e voe e nebeut derveziou dastumet peadra awalc'h evit ober eun ospital e ker. Aotrou 'n eskob Sant Briek a vae eürus bras o welet pegement a vad a reas ar mision. D'an eil sul eus an Asvent e voe digoret an ospital. En deiz-se, goude an Te Deum kanet en iliz-veur, ar beorien a voe laket war daou renk, evel e Landreger, hag ar brosession a en em lakeas en hent evit mont d'an ospital. An aotrou 'n eskob a vennigas an ospital ha da c'houde a reas da reina d'ar beorien a dlie beva ennan.

Er bloaz 1678, e voe graet kalz misionou er parrezioù war ar maez, e eskopti sant Briek e parrezioù La Chèze, La Ferrière, Monkontour, Lamballe; e enezenn Brehat, eskopti Dol; e Lokmine, eskopti Gwened; e Sant-Servez, Lesneven, eskopti Leon; e Pontreo, eskopti Treger. E pep lec'h ar mision a badas eur miz. Daou ospital nevez a voe savet; e Monkontour hag e Lamballe. E Monkontour e voe savet ive eur Vreueriez evit ar vourc'hizien, eun all evit ar varc'hadourien hag ar vicherourien. E Lesneven e voe 40 misioner, ha mision 1678 a reas kement a vad hag hini 1669.

E Pontreo ez eas mat ive an traou hag e voe savet eur Vreurie en enor d'ar Werc'hez. Met unan eus ar visionerien, an aotrou a Gerizak, a gouezas klanv. Er brezegenn genta a reas en iliz, o welet an niver bras a dud a oa bodet endro d'ezan, e komzas gant kement a nerz hag a galon ma voe skuizet holl o tiskenn eus ar gador, hag e voe ret e zougenn beteg e wele. Eur goenvadenn-skeveut a zeuas d'ezan, gant terzienn vras. Gwellaat a reas goude eun nebeut dervezioù, met ar pare ne zeuas ket, hag e varvas d'ar 14 a viz genver 1679. N'oa ket bet pell amzer er misionou, met, epad m'oa bet, en doa labouret mat mat. Ar c'horf a voe kaset da Lanuon ha beziet e iliz an Ursulinezed.

Nebeut amzer goude e varve an aotrou Grangier, eskob Treger, eur mignon d'an Tad Maner ha d'ar misionou. Eun eskob santel oa bet epad an tri bloaz ha tregont ma renas eskopti Treger, mat d'ar paour, eun tad hag eur skouer evit e veleien. Savet en doa ar c'hloerdi bras evit prepari beleien, manatioù Leanezed ar Groaz e Landreger, ha re an Ursulinezed e Gwengamp hag e Lanuon. Gervel a reas an Tad Maner da brezeg en e eskopti, hag e teue e-unan d'ar parrezioù da zikour ar visionerien. An Tad Maner en doa evitan eur garantez vras hag a skuilhas kalz daerou pa gleyas oa maro.

Kenderc'hel a reas ar misionou er bloaz 1679, e eskopti Treger: e Kemperven, Plestin, Plouyann; e eskopti Gwened, e Pontivy; e eskopti Kerne, e Pouldergat, Pouldavid, Lokronan, Huelgoat, Lok-Maria, Kleder-Poher, Koray. Hini Kleden-Poher a badas c'houec'h sizun, hag endro d'an Tad Maner ez oa 33 misioner. Rak, en amzer-ze Kleden-Poher a oa unan eus parrezioù ar rederien hent, ar glaskerien bara-Bodet e voent holl; ar re grenva, gouest da labourat, a voe klasket plas d'ezo e tiez an dud pinvidik; evit ar re all e voe graet eur gest ha goulennet aluzennou,

da c'hellont rei bara d'ezo hag ober d'ezo chom er ger. Adaleg ar bloaz 1677, an Tad Maner a en em lakeas d'ober retrejou epad ar misionou. Hag eun dra souezus oa gwelet tud e-leiz, gwazed, merc'hed, o tremen o amzer evel en eun ti-retred, o chom eur zizun hep lavaret ger, o pedi, o pleustri war o finvezioù diweza. An Tad Maner a zigemere evelse betek pemp kant eus ar parrezioù all. Dont a raent gant bara, amann, peadra da veva epad eur zizun er barrez a veze enni mision. Kavet e veze dezo lojeiz e gran-chou, e kreier goullou, ar wazed en eul lec'h, ar merc'hed en eul lec'h all. Merket e vezo d'ezo eur ar prezegennou ar pedennou, ar govesion. Chom a raent sioul, rak difenn a oa da gozeal. Epad ar zizun o deveze amzer evelse da veza kelennet, amzer da lakaat urz en o c'houstians, hag araok distrei d'ar ger e raent ar gommunion hag e c'hounezent an induljans plenier.

Evelse an Tad Maner a roas tro d'ar re ne c'hellent ket mont d'an ti-retred da Wened, da Gemper pe d'eul lec'h all, d'ober eur retred o chom tost d'ar ger. An dra-ze ne reas droug ebet da diez Gwened ha Kemper, rak ar retrejou en tiez-ze a voe heuliet gant muioc'h mui a dud.

Y. U.

JUDICA ME !

*O doustér en overenneu én ur chapél,
Ur chapelig didrous é mézeu Breiz-Izél.*

(Yann-Ber Kalloc'h).

Pouezit war ar c'homzou-mañ, kristenienn ; leun int a velkoni, leun int a feiz, leun int a garantezvro ha dleet eo e vijent anavezet gant kement kristen a zo e Breiz ; savet int bet gant hor c'henvroad brudet Yann-Ber Galloc'h, ganet e Groe d'ar 24 a viz Gouere 1888 ha maro er brezel d'an oad a 29 bloaz.

An Aotrou Kervarker a savas hol levr broadel, ar « *Barzaz-Breiz* », spered Breiz kadarn : Breiz ar Brezeliou, Breiz ar Rouaned hag an Duked ; gwelloc'h en deus graet marteze Kalloc'h, rak savet en deus leor hor Breiz kristen : « *Ar en deulin* » a zo penn-da-benn eun dudi e lenn.

Livirit d'in, hag heñvel hoc'h eus kavet eun oferenn war ar maez ouz eun oferenn e kêr ? Eun iliz e kêr a zo bras, livet brao, leun a skeudennou sent, a daolennou hag a draou kizellet mat ; leun eo ivez gant trouz ar binviou-muzik... hag an dud. Penaos e c'hellfe hor spered mont etrezek Doue e-touez an trouz-se hag an traou brao ; *non in commotione Dominus* ; stag e chomomp ouz an douar.

Soñj am eus, daou vloaz a zo, e oan bet en eun oferenn war ar maez, « en eur chapelig didrouz ». Eur chapelig zister 'oa avat, bihan, gant eun aoter goz, hep bleuniou warni, dislivet ; Jezuz a oa eno koulskoude, stag ouz e groaz o c'houlenn pardon e Dad evit pec'hejou an dud ; dirazañ eur c'hoz ka-

dor-brezeg nevez-livet ; amañ hag ahont, skeudennou sent : sant Erwan, sant Kaourintin gant e vaz eskop, sant Per. Eun 50 bennak a dud a oa en iliz ha leun e oa ganto : kouerien evit an darn vuia anezo.

Staga a reas ar beleg gant e brezegenn ; diwarbenn an neñv hag ar maro e prezegas ; dremm an holl a deuas da veza seder ; ne glevet ket an distera trouz nemet ar beleg o komz. Plijadur a rae d'in gwelout va c'henvroiz atao ken kristen ha ker mat da bedi : lorc'h a c'hell beza ennomp.

Goudeze e voe kanet e latin hag e brezoneg. An holl a gane, darn gant eur vouez dispar, darn all gant eur vouez kreñv, darn all avat gant eur vouez faos ; hogen n'eus forz, eun dudi e oa evelato selaou an holl o kana gant kement a feiz. En eur gana *Kantik ar Baradoz* spered an holl a nije davet ar gwenna (1) peurbadus e-lec'h ma ne vo mui na tud paour na tud pinvidik, hag e-lec'h ma vo laouen ar spered keltiek pa vo tost ouz Doue.

*... Rak, o Doue, c'houi a zo va c'honfort ha va nerz
Dilezet ganeoc'h-C'houi, en anken me a gerz.*

Ya, hep Doue n'heller netra. An neb a zilez ar Mestr n'en deus plijadur ebet ken er bed-mañ, heñvel ouz plijadur ; bemdez e spered a rebech d'ezañ e follenteziou, hogen, siouaz « pa vez krog ar biz etre dent ar rod, ar c'horf a ya da heul ». Ar paour kêz den-se, kaer en devezo stourm ouz e blegou fall, hep Doue ne ray netra, ha pec'her e vezo betek e eur ziweza ; met

*Digasit d'in ho koulou hag ho kwirionez
Ha ganto e pignin, dillo, war ho menez.*

(1) Gwenna, da lavaret eo al lec'h gwenn eo an ano a roe hon tud koz d'ar baradoz.

*Beza ar beleg gredus a-sav ouz an aoter
O kinnig an aberz (2), o douster! o, douster!...*

Setu aze, marteze kaera komz a c'hellfe koueza eus genou eur beleg, rak eur beleg eo bet atao Kalloc'h pe da vihana eun danvez dispar a veleg. Ret e voe d'ezañ redek ar bed evel e genvroiz all daoust d'e c'halvedigez. Setu perak eo chomet hor barz atao ken trist; eun dra a vanke en e vuhez: Doue, beza tost da Zoue.

Bremañ e ene a zo bet kemeret gantañ ha nijet eo davet ar gwenna, el lec'h m'emañ o pedi evit e vro e genvroiz, hag ar feiz.

O, douster !...

E. BERTHOU.

(2) *Aberz, ger kemraeg hag a ziniti sakrifis.*

DRE AR BED

II

TIEZ ANNEZ

Er Mor Habask

Bremañ pa 'z omp bet o welout an Indianed e c'helomp mont da Vancouver pe da San Francisco da gemerout ar vag evit treuzi ar mor Habask. E-lec'h mont d'ar Japan, kemeromp hent Aostralia dre Honolulu. Nebeut goude ec'h em gavomp gant eur bern enezenou bihan. Lezomp ar vag da genderc'hel war-zu Sydney ha diskennomp en unan anezo, en enezennou Fidji lakaomp. Eno e kavor adarre tiez souezus kenan.

NOEL
SM. T. - EUN TI E POLENEZIA

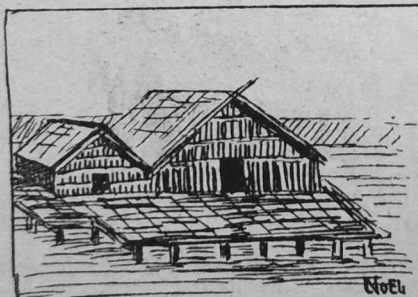
Dre eno e vev eur ouenn dud speredek ha donezonet kaer a gar kalz ar c'han, ar c'horoll, ar bleuniou; eun dra a zo, avat, ha ne garont nemeur: labourat. Perak ivez mont da labourat pa gaver frouez ha greun a-walc'h evit beva er c'hoadou ha pesked n'eus forz pegement el lennou hag er mor. Ar Boleneziz — hen-

nez eo-ano ar ouenn dud-se — na petra 'ta ne gemeront ket kalz a amzer da sevel o zi. Graet eo holl gant geot kraz.

N'eus nemet ar frammadur hag an treoustou hag a vefe graet gant bambouz, ar peurrest a zo graet gant geot sec'h pe foenn evel ma kavfot ar gwella. Eur goudor mat eo koulskoude, nemet pa deu an tan. Neuze avat e sav bec'h!

Ar tiez war bilierou

En em gavout a raimp levemañ en enezenn vras Borneo. Dre eno an dud, gouez ha kriz evel ma c'heller beza, a ra c'hoaz o ziez evel an dud a veve en hor broiou, bremañ ez eus 9 pe 10.000 bloaz. Kaer ez eus bet ober n'oar ket deut a-benn d'en em glevout ganto, na zoken da rei d'ezo da anaout an distera tra diwarbenn ar vuhez a-vreman. Gant kalz poan a c'hellit kredi eo e c'hell herzel ar visionerien aet da skigna gwirioneziou ar feiz aze er broiou reuzeudik-se.

SK II.

Ar baotred-se, evit ma ne deufe ket o enebourien a-benn diouto a sav o ziez (skeudenn II) e kreiz al

lennoù, war bilierou. Mont a reer di dre eur chaoser a vez freuzet pa vez gwelet an enebourien o tostaat, pe gant eur vag, pilprennek. N'eo ket pinvidik o arrebeuri: n'eus netra. En doare-se, da vihana, ne gemero ket ar wreg re a amzer o spura ar c'hoadañ!

Ar re a vev e-barz an douar

Gellet hon dije kenderc'hel da deurel evez ouz tiez bihan ar Chinoaed pe Annamiz. Gwelloc'h eo d'imp avat mont dioustu betek menezioù kreiz Azia, betek an Tibet uhel. Eno a-zioc'h kaniennou doun, ouz kostez an torgennou a-ziribin ez eus c'hoaz tud o veva e toullou graet ganto e-barz an douar, e keviou a gont er reier ha ma reont o annez enno. Divisoc'h eo an dra-ze ha n'ez eus ket ezomm da zevel ti. N'eo ket atao gwall vraz na gwall sec'h an diabarz marteze, mes goudoret mat eo c'hoaz e-keñver ar peurrest eus ar menezioù-se ma c'houez an avel yen ha yut epad ar pep hirra eus ar bloavez. Gwasa ma c'hellfe en em gavout gant ar paour kèz tud-se eo gwelout eun arz pe eun ejen-gouez o vont da chom en hevelep ti ganto, ar pezh n'eo ket diouz o c'hoant peurliesañ.

Arabab kredi n'eus nemet eno tud o chom evelse en douar e toullou pe e keviou. Er Chin ivez ma 'z eus gweleadoù douar melen betek 300 pe 400 m. teoder an dud a ra o ziez ennañ. Kaout ar parkeier war gorre ar penn, setu petra n'omp ket gwall voazet da welout, n'eo ket gwir? ha bremañ n'ouzon dare ha plijout ha rafe ganeoc'h cheñch ganto. Evidoun e lavaran dioustu n'her grafen ket daoust ha ma varvfen ama gant an naon en eul lochenn soul.

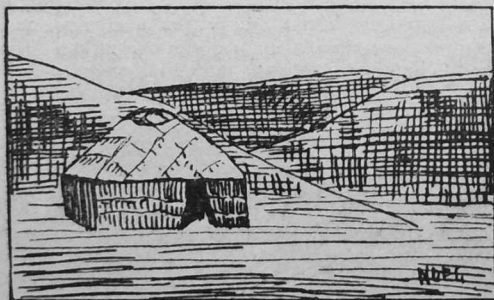
En Afrika ivez, e kreizdeiz Tunizia, er menezioù, e kaver tud o chom en douar. En Tibet ez aer en douar da virout ouz ar yennienn; amañ, avat, ez aer kentoc'h en douar da herzel ouz an domnder hag ar c'hor euzus a ra reuz er vro-se, a ra d'ar reier skar-

nila ha diskolpa hag a laz kement gwezenn, kement geotenn a c'hellfe diwan.

En hor bro ivez, war a lavar an dud gouziedek, eun amzer 'zo bet — meur a vil bloaz a zo abaoe — e veve an dud er c'heviou en doare-se evit herzel ouz dent al loened gouez o samme ken alies ha traou all. Lavarout a reer zoken ez eus bet tud o chom evelse er *Roc'h Toull*, e Bro-Leon.

Er broiou hras

E broiou 'zo, ma ne vez koulz lavaret tamm glao ebet e rank ar re a sav loened — deñved peurliesia — mont da heul o zorkadou (1) da glask geot ha dour. Evelse eo e c'hoarvez en Turkestan rusiat, pe e Siria, pe c'hoaz e kreisteiz Algeria. En Turkestan rusiat —

SK. III TELDENN AR CHAZAKED

eur vro a zo etre Siberia, ar Mor Kaspian, ar Pers hag ar menezioù Altai — a zo an darn vrasa anezañ er stad-se: goloet eo amañ-ahont a draez reiz pe draez du, amañ-ahont a zouar a zoug geot druz, dioustu

(1) torkad : tropell, bagad denved.

pa deu glao. Eno e vev ar c'hazaked, saverien-deñved.

O ziez n'int nemet lochennoù graet ar frammadur anezo gand aozil pe wial kutuilhet war dro ar sanioudour; goloet eo ar frammadur se gant feltr dalc'het gant lereñnoù (sellout ouz ar skeudenn III). War ar beg eun toull a dalv war eun dro evel toull-moged ha prenestr.

E Siria eo graet an telt gant palennoù gloan deñved ha reun kañval, ledet war bilierou plantet en douar pe er grouan. Evelse eo ivez en Algeria. Ar skeudenn III a ziskouez unan eus an teltou-ze savet eun tu anezi da ziskouez an diabarz.

Talvoudegez an teltou a zo bras : buañ e c'hellont beza freuzet, pleget, sammet war gein ar c'hañvaled pe ar c'hezeg ha kaset larkoc'h. Eun dalvoudegez all o deus ivez: trawalc'h a zo anezo evit mirout an dud ouz gor an heol e-pad an deiz ha yenienn an noz, rak gouzout a rit marteze, er broiou dizour-se, ma vez tomm poaz da greisteiz e skourn alies e-pad an noz, dreist-holl pa deu ar goañv.

(Da gendalc'her.)

Kastell Perzel

E kichenik ar mulgul a ro hent d'al listri da vont e porz-mor Brest, hag harp e Trez-Hir, e parrez Plougonvelen, eo ema Kastell Perzel. Pell bras a zo aboe m'eo bet savet eno da z'fenn an aochou tro-war-dro ha diaes eo da gemeret, rak war eur roc'h hag he deus 67 metr a uhelder ema hag 50 metr a zo etrezi hag an douar bras.

Nebeud a-walc'h a dra a anavezet diwarbenn Kastell-Perzel; pa deue enebourien da glask gwaska ar vro ec'h en em denne eun denchentil ennan gand eun toulladig gwazed dindan o armou.

Er bloaz 1558, an denchentil-ze oa Bastian Bonsilin, aotrou Pouliore'h, eur maner hag a zo e kichen Plougonvelen. D'an 22 a viz gouere an nebeudig gwazed en devoa laket da ziuall an aochou e Konk, e Lok-Maze hag e Perzel, a welas ar mor goloet gand ouspenn tri c'hant lestr, Saozon, Hollaned ha Spagnoled warno, a lake an aochou da grena gand o zrompilhous hag o c'hanoliou. P'en em gavjont tost a-walc'h d'an aod e taoljont o eoriou er mor ha, war bigi bihan, e tiskennjont d'an douar, demdost da gastell Perzel, an darn vrasa anezo. Bastian Bonsilin a glaskas enebi outo met n'en devoa nemet tri bez kanol, eun dournad tud-chentil hag eur guchennig koueriaded gant fuzuliou; ar Saozon, dek gwech niverusoc'h a flastras kement hini a gavent war o hent hag a en em ledas, dre ar vro, o laerez hag o lakat an tan dre ma 'z aent.

E parrez Plougonvelen e voe devet an iliz ha 220 ti; e maner Pouliore'h e voe graet evit 12.000 lur goll; e Konk, 442 ti a voe pulluc'het; eiz hepken a jomas hep beza devet hag ar 37 lestr a oa er porz a voe laeret pe zismantret. E Lok-Maze, an enebourien a zevas

50 ti, ar c'hoc'hu hag ar chapeliou. Lakat a rejont zoken an tan en abati; ar c'hampreier da gousket, ar sakreteri hag ar c'heur a voe devet; ar rest, evelato,

Kastell Perzel

a voe gallet da zavetei; er barrez a-bez e voe evit 200.000 lur goll, ar pezh a dalvesfe, da nebeuta, 8 milion en amzer-man.

Diouz ar pardaez, en deiz-se, Gwilhou ar C'hastell, aotrou Kersimon, kabiten eskopti Leon, a en em gave,

war al lec'h, gand ouspenn 9.000 den, savet d'ar red ouz son kleier ar brezel a voe sonet eus an eil penn d'egile d'an eskopti.

Ar Zaozon a c'hellas en em jacha braoik, met ar Hollaned hag ar Spagnoled, bountet ha divountet, a rankas koueza an darn vrasa anezo ouz torgenn, an amiral Waaken en o fenn; 1.600 anezo a voe prizonet ha kaset raktal da labourat war mogerioù ker Lamball.

Kastell Perzel a oa bet kemeret ivez ha devet; ad-savet e voe diwezatoc'h ha padout a eure betek an Dispac'h; e ganoliou a zaludas listri Tourville, Coetlogon, Châteaurenault, Duguay-Trouin, d'Orvilliers, Guichen ha Suffren, tud a vor eus ar c'henta hag a ouie lakat ar Zaozon da dec'het diouz aochou Breiz.

Ar skeudenn a lakomp da heul ar pennad skrid-man a ziskouez d'eomp kastell Perzel evel ma oa breman ez eus kant vloaz. N'oa ket eur brao, evel ma c'hellit her gwelet, mont ennan; eur vag a ranked da gemeret hag eur wech digouezet gand ar roc'h e ranked pignat d'ar c'hastell dre eun dereziou ker serz ma oa eun danjer mont drezo pa veze avel.

Diwezatoc'h, evit gellout darempredi ar c'hastell aesoc'h a-ze, e voe staget etrezan hag an douar bras daou zug krenv, gand eur c'harr bihan outo, plas ennan da c'houec'h den, hag a veze laket da vont ha da zont a-bouez ar suiou-ze. Abaoe ez eus graet eur pont kerdin goloet gant plench.

Eur chapel a oa gwechall e Perzel, savet en enor da zant Berthele; n'ouzon ket pe ema c'hoaz en he sav pe n'ema ket.

G. P.

Maner Kergroadez evel m'ema breman

Eur ger c'hoaz diwarbenn Kergroadez

Warlerc'h ar pennad-skrid hon eus savet, e miz c'houevr^{er}, diwarbenn maner Kergroadez, hon eus bet digant e berc'hen, an A. Juluan Chevillotte, eul lizer hegarat hag a zo ennan eur bann sklerijenn, hag hol lakaio da anaout gwelloc'h c'hoas istor ar maner koz-se, kaera hini a zo breman, en e zav, e Goueled-Leon.

Maner Kergroadez pa varvas e ziveza markizez, er bloaz 1785, a oa ker fall an traou, war e dro, ma ne falvezas ket gand an heritourien chom ennan.

Prosez a zavas etrezo, ne ouezer ket mat a-walc'h perak, met, marteze dre ma ne felle ket d'ezo gwelet eun itron Sirey bennak o klask kaout he lod e danvez ar varkizez.

Ar prosez a badas betek ar bloaz 1829. Ar maner a jomas gant heritourien ar varkizez betek ar bloaz 1860. Prenet e voe neuze gand an A. Mevel hag an A. Le-

jeune, tad koz hag eontr koz an Itron Cheviolotte a deuas, da varo ar re-man, da veza he ferc'hen.

En hor pennad-skrid, o fiziout er paperiou koz a oa etre hon daouarn e lavaremp e oa bet eun hospital, e Kergroadez epad an Dispac'h; kement-se ne c'hell ket beza gwir, eme an A. Cheviolotte, rak tudhantil Kergroadez, daoust ma n'edont ket mui er vro a oa atao mistri war ar maner hag ar maner, o veza ma ne gempenned netra ebet ken war e dro, a oa ker fall ma vije bet red ober dispignou bras abarz tenna talvoudegez anezan ha ne jom merk ebet, e nep lec'h, eus an dispignou-ze ha rak-se ne rankont ket beza bet graet.

G. P.

Aotrou Run ar Vran

Azezet var e skaon e korn an oaled, eun nozvez goanv, ar C'heumro koz a gomzas evelhen:

Pa vez an amzer evel m'ema hirio, an avel foll o c'houeza, ar mor dirollet o krozal, hag ar glao beuz o koueza a varajou, e teu bepred em spered ar pezh a c'hoarvezas gant aotrou Run ar Vran.

Thomas Windham, mestr Maner Run ar Vran, en doa ar brud da veza eur penseer aheurtet E atapi ous an aour hag an danvez a oa divent. Bep tro ma veze eur pense war an aochou tosta da Vaner Run ar Vran, Thomas a veze da genta war al lec'h, o rei urzious d'e dud evit ma vije kaset prim an tenzorios d'e doullkuz. Gant an amzer, e c'hoant na rea nemet kreski; hag evel ma veza alies kollet listri war ar c'hosteziousze, an dud a lavare etrezo en doa Thomas eun dra bennek evit o chacha war ar c'herreg. E gao a oa karget a varrikennou gwin eus ar c'henta, hag a doukennou gwin ardant; kamprou ar maner a oa leun a arrebeuri a briz bras paket divar listri kaer; e irc'hier a oa leun a bez'ou aour, arc'hant ha moniz gros, a venvioù aour kizellet, a vraoigou talvoudus bras, deuet holl eus kachedou kabitened a vor, beachourien pinvidik ha zoken martoloded paour: rak ar paour kouls hag ar pinvidik a veze laeret gant mestr digalon Run ar Vran. En e wad e ranke beza ioul m'liget ar madou gwall zastumet: douarou en doa, kouls hag arc'hant, hag evel a lavare an dud, « n'en doa dienez a netra. » Eun dra hebken a rea poan dezan e kreiz e vadou: e vibien a oa traou dister, ha mervel a raent an eil warlerc'h egile; ne chome gantan, nemet unan. Kemenn a reas d'e wreg lakaat he holl evez da vaga ha da

ziorren ar c'hrouadur-ze, n'en doa nemetan da zerc'hel war e lerc'h e vadou hag e hano. Ar baotred all a oa maro darn ez-vihanig, darn all deuet da grennarded.

An diveza-ma en doa triwec'h vloaz, ha biskoas n'oa bet klanv eun devez. Thomas a oa lawen, kement ha ma c'helle beza. Gant e blijadur zoken ec'h ehanas eur pennadig da zastum danvez en doare m'oa kustum. An diskar-amzer a deuas, ha goudeze ar gouanv. Pa glevas an avel o vudal hag ar mor o krozal, n'hellas mui padout: e ioul fall hen tagas gwasoc'h eget biskoas. Evit mouga mouez e goustians, e kavas digarez: brasoc'h ezomm en doa a zanvez evit ma vije e vab eur penher pinvidik.

Eun tour koz, gwisket penn-da-benn gant an illio, a oa stag oud ar maner. El lec'h uhela eus an tour-ze e lakeas eul lampr; ha gant aoun na vije ket entetet outan mad awalc'h, ne laoske den d'e gempenn: hen e unan a zic'hlaoue ar bouc'hen hag a lakae an eol. War e veno e veze digollet mad eus e boan pa deue eul lestr pinvidik bennak d'en em vruzuna war ar reier tost d'e zouarou.

Gant aoun na deuje e vab da c'houzoud a belec'h e teue dezan kement a zanvez her c'hasas e Frans hag en Itali, war digarez peurober e zeskadurez beteg e bemp bloas varnugent. Neuze avat e vije festou kaer e Run ar Vran! Tri bloas a oa ac'han di, ha dre ma fostae an tri bloaz, Thomas en doa muioc'h mui a naoun da greski ar berniou aour, aben ma teuje « ar paotr » d'ar gêr.

Miz gwengolo a zigasas stransadou amzer fall ha avel rust. Mestr Run ar Vran en doe peadra da ober: lampr an tour en doa graet e zever, ha fors listri a benseas en tu-zeou. Tremen a reas miz here, ha dont a reas miz du gant e goumoullou teval hag e vogedell: lampr tour Run ar Vran na bare ket muioc'h eget eur

c'houlouenn roussin, pe ar c'houlouenn-gorf a vez gwelet a-wechou araok ar maro. Thomas a zic'hlaouas ar bouc'hen, a lakeas muioc'h a eol, evit ma vije gwelet gwelloc'h adreuz ar vogedell, ha neuze, evel kustum, e tiskennas e torr an aod da c'hortoz petra a c'hoarvezfe ha da rei e urziou dious ma vije red. N'en doe ket pell da c'hedal. A dreuz ar vorenn e voe gwelet evel skeud eul lestr o tont abenn en aod. « Pep hini d'e bost! » eme ar mestr. Hag e lavare outan e-unan: « Heman eo an diveza pense d'in-me; er zizun a zeu, va mab a vezo distro d'ar gêr; ha neuze, echu ar c'hoari ganen-me; rag arabad eo e oufe hen a belec'h e teu va danvez. » Kerse en doa o lavaret ar c'homzou-ze, evel p'en dije bet c'hoant e padfe ato e vicher villiget. Kaout a rae d'ezan edo oc'h hunvreal. Eun draskadenn hen dihunas.

Eun draskadenn all, brasoc'h; ha setu eul lestr kaer bras bruzunet war ar c'herreg e kichen Beg ar Zorserezed. Dreist c'huiban an avel ha kroez ar mor e voe klevet youc'h ha gwelvan ar ge'z a oa varnez kaout eur maro spontus. Etouez kerreg dispennet gant ar mor hag henvel ous dent loened gouez, al lestr a voe munudet heb dale, ha gwagennou ar mor, en eur vont hag en eur zont, a skube tud ha madou.

Da c'houlou-de'z, Thomas a oa adarre en aod: « Ar wech diveza » emezan gant kerse, en eur rei urziou d'e dud; « ar pense diveza d'in-me. » Ha n'oa ket eur gaou.

Darn eus ar c'horfou a oa bet taolet er groa gant ar gourlan. Lod anezo a oa gwisket a zoare. En eur o c'hwilia piz e voe kavet traou talvoudus bras. War unan anezo ez oa bizeier aour, eur montr aour gant eur chadenn aour ive, hag eun toullad mat a vouniz aour. Galvet e voe an aotrou da zellet ous an traou kaer; hag e teuas: penaos 'ta na zeufe ket, « evit ar wech diveza? » Tostaat a ra ous korf an den pinvidik,

hag e sell piz outan; mont a ra war e giz hag e tosta adarre, evit gwelet gwelloc'h c'hoaz. Ha neuze, en eun taol, e zremm ker gwenn hag eun tamm paper, hep lavaret grik, e kouez war e giz etre divrec'h e vevelien. Petra oa c'hoarvezet? Ar c'horf sklaset a oa aze dirag e zaoulagad, oa korf e vab, penher Run ar Vran!

Thomas a voe douget d'ar ger evel eur c'horf maro. Pa deuas ennan e-unan, eo evit saouri ar zonzj c'haro: hen e unan eo en doa lazet, ha penaos! e vab penher, e vab deuet d'ar ger heb digas kelou, evit ober eun taol a blijadur d'e dad!

Aotrou penseer Run ar Vran a deuas henvel ous eun den dibouellet gant krign e goustians, ha goude eun nebeud amzer e kollas e skiant. D'ar morizel e veze, gant skor eun all, o vale en tu-ma hag en tu-hont var an traez, hag ec'h hirvoude, eun druez e welet. Pa deue barrou gwall-amzer, e veze klevet e vouez glac'harus dreist trouz an avel hag ar mor.

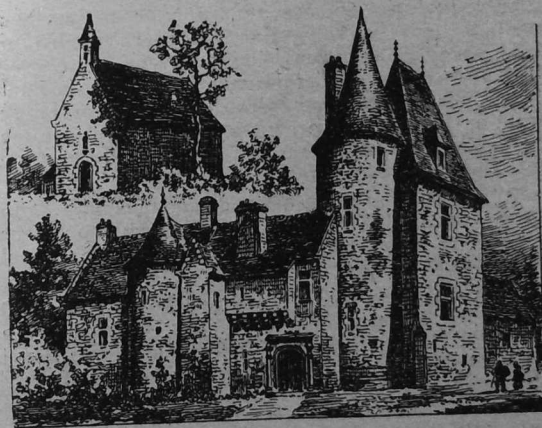
Pell-pell goude e varo, diouz lavar tud ar vro spez aotrou Run ar Vran a deue bepred war an aod araog ma veze eur pense bennak, hag ive hep bloas da genver an noz m'oa bet beuzet e vab. Gwelet e veze o kroazia hag o trei e zivrec'h, pe o tremen e zorn war e dal er c'his ma ra an dud dare da vervel; hag e veze klevet oc'h hirvoudi hag o yudal dreist kroaz ar mor dirollet ha c'hwiban an avel foll.

Yann Gostarreun.

Puns Maner Kervezeg

Pa 'z aer eus a Vontroulez da Lanveur, dre hent koz Lanuon, e treuzer krec'h sant Nikolas, el lec'h ma vez graet, hep bloaz, d'ar 15 a viz here, ar foar vrudet hanvet Foar an Nec'h; tremen a raer e kichen maner ar C'hoz-Wern chapel santez Jenovefa, kestell Kerozar ha Kervolongar hag e kaver, en tu dehou, e kichen kroaz-hent Garlan, unan eus manerioù kaera Breiz-Izel: maner Kervezeg, savet er bloaz 1568.

Maner Kervezeg ha chapel I. V. Loretta

An nor-borz da vont ennan a zo difennet koulz ha dor krenva kastell a zo er vro; toullou a zo,

er voger, a-uz an nor, da c'hellout stlepel drezo mein, tan ha dour vero, war ar re a glaskfe dont da ober droug ha tarzelloù a zo, tu ha tu d'an nor, da c'hellout tenna war an dispac'herien hag al laeron. En tu dehou e weler eun tour kaer hag uhel ; en tu kleiz e oa eun all, izeloc'hik, gwechall, evel m'hen diskouez ar paper koz am eus tennet ar skeudenn a lakan aman diwarnan ; an tourze, a zo bet freuzet aboe ; e traon ar porz ez eus eun ti, gand eul lukarn mein-ben warnan ; ar rest eus ar maner a zo bet savet er c'hant vloaz diwezaman.

Tra souezus, n'oar ket evit dont a-benn da c'houzout piou en deus savet Kervezeg, e kreiz ar XVI^{vet} kantved ; turiet em eus eleiz a baperou koz hep gellout kaout e hano. Kaout a raer, wardro ar ar bloaz 1620, daou zen, Gien Ballavenn hag e wreg Katell Le Voyer, a deu da vadezi o bugale da Lanveur hag e raer anezo aotrou hag itron Kervezeg ; met an hano a Gervezeg a zo ker stank er vro ma n'oar ket evit gouzout e pe Gervezeg edo an daou zenchentil-ze o chom.

War baperiou koz Garlan ez eus nebeud a hano eus tudchentil Kervezeg. Kenta gwech ma 'z eus meneg anezo eo pa voe benniget kloc'h o chapel savet en enor da I. V. Loretta.

Ar c'hloc'h-ze, galvet Franseza, hag a boueze 40 lur, a voe badezet da zeiz ar Yaou Bask, d'ar 14 a viz mae 1665, gand person Garlan, an Aotrou Henri Primaigné, hag he devoe evit paeron, Fransez Blonsart, aotrou Koad ar Roc'h hag evit maeronez, Franseza Barazer eus a Lannurien ; ne leverer ket piou oa mistri ar maner, met o hanoiou a gaver war eur paper koz all skrivet d'an 19 a viz mae 1667. War ar paper-ze eo merket e oa bet en deiz-se, evel bep bloaz, e prosesion, e chapel I. V. Lo-

retta, hag en devoa person Garlan, en dizro, benniget eur groaz nevez hanvet kroaz Kervezeg savet gand Fransez Rollant ha Jann Sanquer, e bried, marc'hadourien e Montroulez ha mistri e Kervezeg.

Ar groaz-ze a weler c'hoaz er c'hroaz-hent met ar penn uhela anezi a zo bet graet en hon amzer Daou skoued a zo warni gand eur c'halur hag eul lilienn a bep tu.

Goude beza bet d'ar Rollanted, Kervezeg a zo bet perc'hennet gand an aotrou Konan, Gwilloton Kerzu ha Gwales Lanzeon.

Alan Louis Gwales Lanzeon, pried Mari Jann Gwilloton Kerzu, a dennas brud war e hano, da genta, evel brezelour, — rak hen eo an hini a oa kabiten kompagnunez kanolierien Lanveur, er bloaz 1758, pa voe roet lamm d'ar Zaazon e Sant Kast, — ha d'an eil, evel tad, rak e bried a roas d'ezan 19 krouadur, da nebeuta ; eleiz anezo, gwir eo, a varvas ez-vihanik.

Ne dec'has ket eus e vaner pa deuas amzer an Dispac'h ha ne voe ket klasket kals a drabas outan daoust-ma oa tec'het pevar eus e vugale eus ar vro, ofiserien o fevar, unan anezo war vor hag an tri all war zouar.

Mervel a rejont o fevar o stourm evid ar roue hag unan anezo dreist holl en devoe eur maro eus ar re boaniusa. Diskenn a eure e Kiberen gand ar Fransizien all a oa tec'het eus ar vro a-raok an Dispac'herien ; prizoniet e voe, kondaonet d'ar maro ha fuzuliet e Alre ; daoust d'an tennou en devoa bet, n'oa ket maro a-walc'h ; tud vad hen dastumas en o zi ; chom a eure kuzet epad pell amzer na ne gredas en em ziskouez nemet pa glevas ne oa ket ker striz ken al lezennou douget war ar re a oa aet d'an harlu. Dont a eure da glevet e oa eil dimezet e wreg yaouank, Selesta ar Jentil,

eus Rosmorduc, o kredi e oa maro, ha neuze e te-
c'has a-nevez ha ne voe klevet hano ebet anezan
ken...

Alan Louis Gwales Lanzeon a zo e relegou, aboe
1806, e chapel Kervezeg, el lec'h ma weler e vaen-
bez dirak an aoter. Unan eus e verc'hed a zime-
zas er bloaz-ze gand an A. Potier de Courcy, a
deuas da veza kabiten war vor er bloavez 1816 ;
o mab hena, Paol Potier de Courcy, ganet e Lan-
derne, a deuas da veza war o lerc'h, perc'hen ma-
ner Kervezeg. Henman eo a zavas al leor brudet
Nobiliaire et Armorial de Bretagne, eul leor ha,
daoust d'ar faziou dister a zo ennan, en deus eun
dalvoud-geez vras. Eun nebeud leoriou all war
Vreiz en deuz skrivet c'hoaz.

E zaou vreur, Alfred hag Herri de Courcy a voe
skrivagnerien vat eveltan. Ar c'henta a labouras
war an asuransou, evid ar pez a zell ouz ar c'holl-
lou war ar mor ; er bloaz 1840, et levr hanvet
Français peints par eux-mêmes e kaver pennadou-
skrid savet gantan war ar Vretoned ha war Vreiz ;
er pajenno-ze e weler skeudenn maner Kervezeg.
Ar maner-ze a zo perc'hennet breman gand an
Abrialed.

Er chapel e kaver skeudenn ar Werc'hez, ar
skrid brezonek-man dindan he zreid : *Itron Varia
Kerveec* hag hini Sant Paol Aurelian, heb e zragon
ar pez a ro tro da gredi eo an A. Paol de Courcy
eo an hini en deus graet eur zant Paol anezan evit
gellout enori e zant patron e chapel e vaner.

Tammou gwer a liou a jom c'hoaz war brene-
str ar chapel hag a ziskouez Hor Zalver e kroaz, o
sevel eus ar hez hag e bemp gouli.

Wardro hanter ar c'hantved diweza mereri Ker-
vezeg a oa dalc'het gant Stephan Taupin mab bi-
han Per Taupin, unan eus mistri brudeta ar choua-
ned, an hini a-en em venjas war zoudarded ha tud

ar c'houarnamant ha war brenerien al leveou lae-
ret digant an noblans hag ar veleien, dre ma oa
bet dibennet e wreg, Ursula Thierrier, e Landre-
ger, d'ar 4 a viz mae 1794, evit beza kuzet, en he
zi, e Lanuon, daou veleg mat an Aotrou Lajeat hag
an Aotrou Gall : an daou-man a voe dibennet, war
ar Marc'hallac'h, e Lanuon d'an 3 a viz mae 1794.

A-raok an Dispac'h, Per Taupin, ginidik eus an
Normandi, a oa mestr-mevel, gant diweza eskob
Landreger, an Aotrou Le Minter ; pa dec'has e
vestr da Vro-Zaoz, Per a yeas d'e heul.

An Itron Taupin

Pa glevas e oa bet dibennet e wreg evit beza
kuzet daou veleg ez eas e kounnar ouz an alihoned
a oa neuze e penn gouarnamant Frans hag e tis-

kennas e Breiz-Izel, Kenta tra a eure a voe fuzulia, en e wele, d'an 30 a viz mae 1796, ar Rouz Penn-ar-C'hoad, an hini a oa e penn al lez-varn a gondaonas e wreg d'ar maro : hel laza a eure en eur maner a oa nevez bet prenet gantan, evit netra koulz lavaret, digant ar c'houarnamant en devoa e laeret ; en em lakat a eure neuze e penn eun toullad chouaned hag e reas brezel gwasa ma c'hellas da enebourien e Zouc hag e Roue. Lazet e voe, e bourc'h Treglamus, d'an 10 a viz c'houevrer 1800, o stourm ouz soudarded ar Republik.

E vugale a oa fuilhet, hini aman, hini a-hont hag eleiz anezo ne weljont ket ken o zad.

Merour Kervezeg a oa eur c'hristen dreist, evel e dad koz, ha Doue a roas d'ezan eur c'hras kaer, m'hen lavar d'eoc'h. Eur verc'hig c'houec'h pe zeiz vloaz en devoa hag a gare hag a bede kals Itron Varia Kervezeg. Eun dervez, ar verc'h vihanze a voe kollet. Kaer a voe he gervel, n'her c'haved e nep lec'h; abarz ar fin, uann bennak a zonzas sellet er puns hag e voe strafuilhet o welet penn ar c'hrouadur a-us an dour. An tad a ziskennas, ne voe ket pell, gant kordenn ar zailh, endra ma 'z edo ar vamm war he daoulin oc'h ober eul le da I. V. Loretta. Pa voe tennet ar verc'h paour eus ar puns, e voe gwelet n'e devoa bet droug ebet, nag o koueza, na gant yenienn an dour : « N'em eus bet nag aoun, na riou, na droug, emezi ; eun itron gaer dilhad glas ha gwenn ganti, a zalc'he va fenn er maez eus an dour ; mousc'hoarzin a rae ouzin ha me a vije laouen ma 'm bije bet gallet chom atao ganti! »

He c'herent a gredas e oa bet saveteet gand ar Werc'hez ; pa deuas da veza bras ec'h en em c'hreas leanez.

G. P.

Miz Ebrel, askellig an hanv

Ebrel, miz an hanv o trec'hi war ar goanv, miz ar sklerijenn o trec'hi war an denvalijenn, miz ar vuhez o trec'hi war ar maro, miz Hor Zalver maro o sevel beo eus e vez, miz an eneoù maro gand ar pec'hed o vleunia a nevez dindan gliz gras Doue, ebrel, askellig an hanv, eo miz an Alleluia, miz ar c'han, kan an holl, kan al laboused ha kan an dud ha n'eo ket souez : gwelet an heol o pokat d'an douar hag o lakat war e benn eur gurunennad bleun lirzin a zo eun dra ken estlammus ma 'z eo a-walc'h evit lakat ar c'han da dregerni eus genou an holl grouadurien.

Miz ebrel eo miz ar c'han hag eun dra vat eo kana ; setu aman petra skrive war gement-se, an A. Herry, er bloaz 1865, e penn kantikou eskopti Kemper ha Leon :

Ar c'hustum da venti Doue ha da ziskleria, dre ar c'han he vuzudou hag he lezennou, a zo bet a-holl viskoaz etouez an dud. El lezenn goz, e kavomp var ghemend-se, kanennoù Moïsez, psalmoù David, djouganou ar Bropheted; el lezen nevez Magnificat ar Werc'hez, kan Zakariaz ha kentel sant Paul he-unan, pehini a ro d'ar gristenien ghenta ann ali d'en em laouennaat e Doue, ha da gana enn ho ilizoù, hag er gheer etre-z-ho, himnou, psalmou ha kanaouennoù.

Eun dra vad a rafe ar veleien digas ha kenderc'hel enn ho farresiou an ioul da gana kanaouennoù santel; n'oufer ket lavarout peghen talvoudek e ve ann dra-ze da zilvidighez ann eneoù. Ann dud iaouank d'ar zul a dremenfe o kana, meur a heurvez, a dremenont marteze enn dizurz. Plijadur ho devezo, epad ar zizun, oc'h askana enn ho ziez ar ganaouen ho devezo desket enn iliz; al labourer gant he alar, a gano he goublad; an diskourrer var

he vezen a lavaro he hini; ar Mesaer a gano, o tiouall he zenned, evel ar plac'h iaouank enn ti o trei he guerzit; holl e veulint Doue halegatik hag al labour a vezo sklanvoc'h hag ar boan a vezo talvoudusoc'h. Ar c'han e-touez ar bobl a zo eur merk a chanz-vad hag a euruzted; ar roue David a lavar: *Vox exultationis et salutis in tabernaculis justorum* (Ps. 117, 15). Mouez al levezeg hag ar zilvidighez a vezo klevet 'e tiez ann dud vad. *Guelit ma ne ket guir kemend-ze, Pa glevann kana bennoz kanaouennou santel enn eun tieghez, e lavarann hardis eo mad ar bed gat-han; ez euz eno kerent vertuzuz, karet ha doujet; ez euz eno bugale fur, ha tud iaouank desket-mad.*

Neb a gar, a gustum kana, eme Z. Augustin, Cantare amatis est. Ne gaver mui eta e Breiz-Izel, pa na ganer mui. Eun dudi vije gwechall klevet d'an abardaez-noz, ar vughelien-zaoud oc'h holleika an eil ouz egile, pe o kana ker kaer eur verzig verr bennag; hag en tieghegiou, e vije kanet eur c'hantik bennoz a-raog ar pedennou. Perag n'her grear mui? Doujanz ha karantez Doue n'emaint mui eno. Ar vistri a ro aliez skouer fall hag ar zeri-cherien a zo deuet dizouj.

Ya ! eun dra vat eo kana, en ilizou ha war ar maeziou, er skoliou hag en tiegeziou hag eun dra aes eo kana pa 'z eus e Breiz kantikou ker kaer ha re an Aotrou Herry ha re an Aotrou Gwillou ha soniou ken drant, war doniou ken dudius, hag an hanter kant a zo bet renket warlene e trede leor *Soniou Feiz ha Breiz* (1). Al leor-ze a dlefe beza laket etre daouarn holl yaouankizou Breiz-Izel ha salo e kavfent tud vadeluz da zeski d'ezo toniou ar soniou kaer-ze a lakint goudeze da dregarni eus an eil penn d'egile d'ar vro. Er patronachou e oar marteze re droet da zouplaat ha da wellaat ar c'horfou ; gwelloc'h e vije souplaat ha gwellaat ar sperejou ; an den a dalv, dre e gorf, gwir a-walc'h eo, met muioc'h, eve-

(1) *A. gaver da brena evid 20 real, e ti Baol Raoul, 11 rue Algeiras, Brest. C/C 15.916 Rennes.*

lato, e talv dre e spered ; re droet ivez da c'hoari ha da gana traou gallek ha da ober ruz war ar brezoneg.

Evit c'hoari peziou gallek ha kana soniou gallek e ranker alies paea gwirioù bras ; ar skriva-gnerien vrezonek n'int ket ker sellus-ze, met evelato mat e vije o harpa ha goude ma ne vije ken nemed o skigna o soniou e touez o c'henvroiz :

Kemeret hep rei
a lak ar garantez da drei.

Ya ! e holl batronachou Breiz-Izel, er c'heriou koulz ha war ar maeziou, e tlefed kana, embann ha gwerza *Soniou Feiz ha Breiz* rak ouz hen ober e rafed eur vad dreist d'ar yaouankiz ; ar yaouankiz, a rank kana koulskoude ha ma ne gan ket a draou mat e kano traou fall, hag ar yaouankiz eo ar vro da zont.

Y. V. P.

AR VINOREZIG

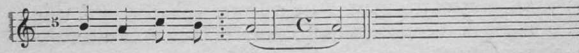
(LA PETITE MINEURE)

Pa 'z a ar vi - no - re - zig, Trei la la la di bi

de no, Pa 'z a ar vi - no - re - zig D'ar

feun-teun da wit dour.

Pa 'z a ar vinorezig
Trei la la la dibideno
Pa 'z a ar vinorezig
D'ar feunteun da wit dour.

E teu ar c'hloareg yaouank
Evit rei d'ei sikour.

— Salud d'eoc'h, minorezig,
'Peus ket ezomm sikour?

Da winta, da ziwinta
Ho picheradig dour

— Nann, emei, kloareg yaouank,
' Meus ket ezomm sikour

Da winta, da ziwinta
Ma ficheradig dour.

Dastumet e Ploezal
gant F. VALLEE.

KELEIER AR MIZ

XXI^a Gouel ar Bleun-Brug

Goueliou bras ar *Bleun-Brug* a vezo graet, er bloaz-man, e Henbont, e Bro-Wened, d'ar 4, 5 ha 6 a viz Gwengolo hag a vezo renet gand an Aotrou Trehiou, an eskob breizat.

D'ar gwener, 4 a viz gwengolo, ez aimp, dre vor, betek enezenn Groe, da deurel eur banne dour benniget ha da lavaret eur bedenn war bez brasa skrivagner breizat hon amzer : ar barz Yann Ber Galloc'h.

D'ar zadorn, 5 a viz gwengolo, dervez ar studiadegou hag e vezo komzet enno, diwarbenn an ezomm hag an doare da unani yezou Leon, Treger, Kerne ha Gwened evit ma ne vezo mui dizale nemed eur brezoneg er skridou brezonek, evel ma n'eus nemed eur galleg er skridou gallek : anez unvani hor yez emamp koll.

D'ar zul, 6 a viz gwengolo, em dervez bras ar c'hens-trivadegou (concours) : re ar vugale ha re an dud yaouank, re al lenn, ar prezeg, an displega hag ar c'hana.

Gonde kreisteiz c'hoariadeg ha kantri.

Pa vez c'hoant da welout ha da glevout traou kaer eo red mont da Vro-Wened; hol lennerien a en em gemero e poent hag en amzer evit gellout mont da dremen tri dervez, goude labouriou tenn an eost, da vro santez Anna.

Kenstrivadegou ar Bleun-Brug

I. — Kenstrivadeg ar brezegerezh.

Breman ez eus 1.500 vloaz, bro goz hon Tadou, Breiz-Veur a voe diskaret gand ar Zaozon ha sant Gweltas hag a skrivas neuze *Dismant Breiz* a lavar d'eomp e voe diskaret dre ma n'en em gleve ket ar Vretoned; Breman ez eus 1.000 vloaz, bro nevez hon Tadou, dibabet ha savet d'ezo gand ar zent koz, a voe diskaret ivez gand an Normaned, hag an dra-ze hepken dre ma n'en em gleve ket he bugale; Breman ez eus 600 vloaz, en amzer Yann Vontfort ha Charlez Bleas, Breiz a vennas koueza adarre en he

foull, dre ma oa rannet he bugale e diou gostezenn. Taoliou kleze dispar ha gloar a zo bet diouz an daou du, met gloar ar brezel (dreist holl brezel etre breudeur) a zo re ger ha ne dalv ket levezeg ar *peoc'h*.

Diskouezet pegen red eo d'ar Vretoned en em unani ma n'o deus ket a c'hoant e vefe diskaret o bro evid atao.

500 lur briziou a zo stag ouz ar genstrivadeg-man hag ar priz kenta a zo 200 lur.

Arabad da brezegenn ebet kaout ouspenn peder fajenn; ar skridou a ranko beza kaset, d'an A. Perrot, *Renner Feiz ha Breiz, Scrignac*, a-bean hanter-Eost, da ziwezata.

Ar genstrivadeg-man a zo digor d'an holl dud yaouank, paotred ha merc'hed, ha n'o deus ket c'hoaz ouspenn pemp bloaz war nugen.

II. — *Kenstrivadeg an displega.*

Ar re o devezo c'hoant da gemerout perz er genstrivadeg-man, (*déclamation*) a ranko deski dindan envor, gwerz Kalloc'h : *Pedenn evit Breiz*, p. 43, ar en Deuhlin. Her moula a raimp e *Feiz ha Breiz*, er miz a zeu.

Er miz a zeu ivez e roimp da anaout ar c'hanaouennou a vezo da zeski evit gellout kemerout perz e kenstrivadeg ar c'han.

Maro ha ginivelez

An A. L. ar Guennec, leorier leordi Kemper hag a zegas d'eomp, ouspenn ugent vloaz a zo, bep miz, pennadou ker kaer ha skeudennaouet ker brao, war hor c'hestell hor chapelioù hag hon ilizou koz, a zo o paouez koll e wreg; marvet eo e Kemper, goude beza bet he holl zakramanchou, d'ar 25 a viz c'houevrer diweza.

Hol lennerien a lavaro eun *De profundis* eviti hag evit an A. Yann Louis Ollivier, tad hor mignon an A. Joseph Ollivier eus a Landerne, marvet e Sant Brieg eiz dez a-raok.

An A. Yann Sohier, mestr-skol e Plourivo a gemenn d'eomp ganedigez e verc'hig kenta ganet, Mona he ano ; gant bennoz ha skoazell he faeron sant Erwan, Mona a vezo eur gristenez vat hag eur vreizadez a-zoare.

Leor an A. Gwillou

O deus rakprenet al leor e miz meurz :

An D. Madalen Rozec, Château-Gontier.....	1
An D. M. Yv. Cardinal, Berven Gwitevede.....	1
An A. Herve ar Menn, Paris, XX.....	1
An A. J.-M. Corre, person Rumengol.....	2
An A. Victor Gouriou, Sant-Thonan.....	1
An D. Jann Marc'hadour, Gottorn, Cast.....	1
An A. Le Roy, chaloni, Kemper.....	1
An A. Berthou, Renner ar <i>Semaine Religieuse</i> , Kemper.....	1
An A. Livinec, chaloni, Kemper.....	1
An A. Bossus, person Plonevez-Forzay.....	1
An A. Bernard, person Guiler-Plogastel.....	1
An A. Cadiou, person Poulgoazec.....	1
An A. de Kervenoael, Toull-ar-C'hoad, Rosnoen.....	1
	14

Leoriou rakprenet betek-hen :

664 + 14 = 678.

Fizians hon eus e tegaso miz ebrel muioc'h a anoioù d'eomp eget n'en deus graet miz meurz, rak anez e lakimp bloaz all a-raok tapa ar mil, ar pezh a vefe eun dismegans evit hor Breiz hag hor brezoneg.

Ar rak-prennerien n'o deus ket ezomm da baeal leor kerkent ha m'her rakprenont; her paea a raint pa vezo kaset d'ezo dre ar post.

Al leor nevez, kaset betek an ti, ne goude nemet 10 lur.

Degas an ano hag an adres kenta ma vezo gelllet d'an A. Perrot, *Renner Feiz ha Breiz, Scrignac*.

DIVINADENNOU

Responchou divivadennou miz genver :

I. — Eur voutailhad gwin-ardant. II. — An ouc'h hag ar wiz. III. — Er yilin. IV. — Ar C. — V. — Tostaat outan.

Responchou divivadennou miz c'houevrer :

I. — Divron ar vioc'h. II. — Ar zil. III. — Ar vi. IV. — An amann. V. — An amann.

Responchou divivadennou miz meurz :

I. — Ar skeud. II. — Unan anezo a oa mab da unan ha tad da eun all hag en hent-se ne oa, e gwirionez, nemet tri o leina : an tad koz, an tad hag ar mab binan. III. — Hizio. IV. An amann a vez sallet hag a gas an holenn d'ar marc'had. V. — Ar ruik pe groc'hen ar gwez.

Gounideien tri miz kenta ar bloaz :

Louis Garo, Pont'n Abad, en deus bet 280 poent war 300.

O deus bet 260 war 300 :

Henri 'n Arvor, Meilars; Marsellina Cabon, Gwiseny; Tanguy Creignou, Cleder; Yann Diridollou, Sant Brieg; Yann an Du, Brieg; Louis Floc'h, Plomeur; Victor Gouriou, Saint-Thonan; Mari Laurent, Gwipavas; Marcel Le Parc, Sant-Brieg; J. Marc'hadour, Cast; Mari Rosec, Les-neven. Suzanna Simon, Gwitevede.

Trede divivadenn miz genver :

E pelec'h ema ar pevar beleg a zo atao o tougen an eskob war o dioukoaz? n'eo ket bet kavet he respont gant hini eus hol lennerien; anat eo n'eo ket bet ar re a glaske divinou o c'houlenn sklerijenn digand ar vilnerien rak ar re-man a oar petra eo o eskob hag a lavaro d'eoc'h e vez atao pevar beleg ouz e zougen.

Kas a raimp o friziu, da fin ar miz-man, d'an 13 gounideg nevez koulz ha da c'honideien tri miz diweza ar bloaz tremen, ha n'eo ket en em gavet o friziu ganto c'hoaz.

Er miz a zeu e tigorimp ivez eur genstrivadeg nevez etre hol lennerien hag a bado adarre tri miz, evel ar re all.

Pajennad Breuriez-Veur ar Brezoneg

Lennet em eus pennad Herriue war *Vreiz*.

War va meno, evit pleustri da vat gand ar seurt kudennoù, e ranker anaout eun dra bennak eus *Istor ar Yez*. Da skouer :

Kavout a ran e « Mengleuz » *Dihunamb* ar ger *roed*, diskouezet d'imp evel eur ger koz ankounac'haet ha mat da adkemer. Hogen, dre *Istor ar Yez* ec'h anavezomp kement-man : an hen-vrezoneg a rae gant doare-skritur *al latin*, o tremen hep merka ar soniou brezoneg n'oant ket anavezet gand al latinerien. *Roed* a veze distaget e gwirionez *roedd* (dre *th* kuñv); hor ger *roez*, *rouez* n'eo ken!

Ar c'hrenn-vrezoneg en deus heuliet ar wall-roudenn-ze. Nemet, elec'h ober-gand ar skrivadur latin e rae gand ar skrivadur gallek, heb arouezia bepred ar soniou na gaved ket er yez ma ampreste an doare-skriva anezi : ar galleg ar wech-man.

Eno, ha n'eo ket e lec'h-all, en em gav penna mammenn an dizunvaniez a zo etre Gwenediz, o *terc'hel da roudenn ar C'hrenn-vrezoneg*, hag ar vrezonegerien-all o deus digemeret gwellaennou-ze, bet degaset gand Grégoire, Gonidec hag an Engleo...

Evit kudenn an *-ilh* (evid arouezia an *l* gleb), liammet eo ouz kudenn an dioulizerennou (lettres doubles : *ll, mm, nn, rr*), a bouez bras, dre na sell ket hepken ouz stumm ar gerioù o-unan hogen ivez ouz furmadur an diverennou (dérivés) anezo : keñveria, diouz eun tu, da skouer, *bege* gand e heuliad : *begeiour, begetiek*, hag all, ha *kribell* (*kribellou, kribellek*). Pa gemeront an *ll* evid an *l* gleb n'hall ket Gwenediz arouezia ar gwir *ll*, ha, da heul, e tremeront heb arouezia *mm, nn, rr*; eur gwall-ziouer en o doare-skriva evel m'her merke an Ao. Loth, n'eus ket pell, er *Revue Celtique*.

Skriva a reomp *w* ar son a vez distaget *v* pe *gu* gand Leoniz dirag e ha *i*. Leoniz, diwar ziviz, a lenn en o doare-distaga o-unan pa vez ezomm; Gwenediz, d'ezo an hevelep doare-distaga pe dost, a hellfe ivez digemer an diviz-se. Eur c'hammed e ve evid unvani ar yez skrivet.

Arabat drouk-kemmeska an *w-ze* gand ar *v* diouweuziek (bilabial) e dibenn gerioù-ze. Tremen a ra eus ar

son *v*, d'ar son *o*, hag e ranker e skriva en daou stumme, evid ar werzaourien ha pa na ve ken, o veza ma trôer, diouz ma tistager *v* pe *o* niver ar sillabennou : *marv* en eur silla benn ; *maro* en diou sillabenn.

Evit sevel eun ti e ranker kaout mistri-kilvizien, mansonerien, kizellerien, hag all; hag ivez *treserien* a ra li-nennadur ar savadur. En traou ar Yez kemend all. Kizellerien eo skrivagnerien ar brezoneg, hag an dreserien anezan eo ar yezadurerien. Da bep-hini e gefridi.

Fransez VALLEE.

Eur Breizad oc'h adkavout Breiz, gant Roparz Hemon, Keriltud, 11 Straed Algesiras, Brest. Priz 15 lur.

Kavet e vezo el levr-man eun teskad eus ar pouezusa pennadou bet skrivet gant Roparz Hemon e-doug ar bloaveziou diweza. Kerkouls ennan ar yez, reiz, splann ha heson, hag ar menozioù a ya doun e spered al lenner. A zellez beza lennet hag adlennet, pleustret ha kemeret da skouer gant hon holl skrivagnerien.

An tri breur, c'hoari fentus ha kentelius en eun arvest gant an Aot. de Carné, Barz an Arvor. Brest, 11, Straed Algesiras.

Eur pezig ouspenn, dudies kenan, da staga ouz rollad ar c'houec'h pezh-c'hoari warn-ugent savet, da zihuedi hor yaouankizoù ha d'o c'hentelia war eun dro, gant hor c'henvreur ker eus ar Vreuriezh-Veur, an aotrou de Carné. Ar pezh nevez-man, evel ar re en e raog, a gavo ar gwella digemer en hor skolioù ha patroniezoù kristen.

Ar Sekretour : F. VALLEE.

GOULENNIT :

Buhez Hor Zalver

Jezuz-Krist

Gant an A. UGUEN

hag an Tad EUJEN

Kaera leor santel a zo bet moulet e brezoneg.
E gaout a reoc'h da brena evit 25 lur e Keriltud,

11, Rue Algésiras, Brest

C/C 15.916 Rennes

Ar Fourrures LEON

(ar brudeta e Breiz)

n'eus nemeto hag a ro paramantchou e
FOURRURES GWIRION
evit ar merc'hed hag a zoug gwiskamant ar vro
Eun dibab bras a vantilli

Pelletteries pour confections et garnitures

Agneau, astrakan, chacal, chèvre toutes teintes, civette de chine, gazelle, kid, lapin d'Australie, lapin de Chine, lapin du pays, toutes teintes, lièvre, loup, mongolie, mouflon, murmel, opossums d'Amérique, petit gris, renards du pays et beaux renards fantaisie, skungs, taupe, wallabys, veau, poulain, vison du Canada, fourrages divers, queues de petit gris.

Maison LEON 37, rue Louis Pasteur
BREST

Ti koz L'OLLIÉROU

L'HOSTIS & JORDE
SUCESSEURS

18, 27, rue Louis-Pasteur, Brest

Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en hon ti e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchou-rou ha tavancherou brodet.

Seiz, mezer, ha danvez a bep seurt.

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a ugent real dre gant a vez roet e marc'hadourez ha dek dre dant d'ar familhou niverus diwar giskouez o c'hartenn.

AU TIGRE ROYAL

FOURRURES & PELLETERIES

37, rue de Siam, BREST

Grand choix de Fourrures
de toutes provenances

--- Transformations ---
--- Réparations ---

PRIX MODÉRÉS

Prena a reer es-kriz, krec'hin lern, kaerelled-vras, lapined; gozed, pudasked, hag all...
ha paet e vezont prizioz mat.

CHAMBRES A COUCHER MODERNES ET BRETONNES
SOMMIERS — MATELAS — : — SALLES A MANGER

F. MARTIN Père et Fils

Sculpteurs-Ebénistes, travaillant eux-mêmes à l'atelier.
7, rue de la Mairie, Brest (près la gare).

Ar pezh ne vezo ket kavet ganeoc'h dioustu er stal a vezo great d'eo'h diouz ho toare.

Klenved ar c'henou hag an dent

A. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L. JÉZÉQUEL

Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diveza.
Gwarantisa a ra e labour.

RESEO A RA :

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn e BRASPARTS hag er FAOU. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage St-Martin, aboue 9 eur betek krestez, ha da 2 eur betek 6 eur. Tél. 0-16

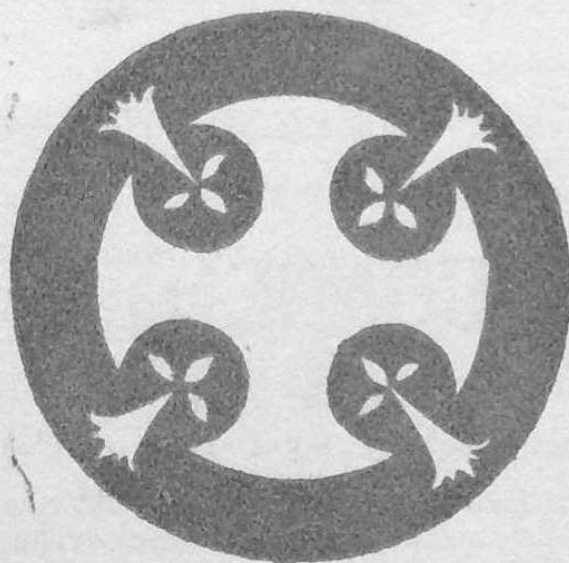
DICTIONNAIRE BRETON-FRANÇAIS

par

ROPARZ HEMON

Prix : 22 francs.

Ecrire B.P. 75 Brest

Feiz ha Breiz a zo pevar real ar pez

BREST, MOULEREZ AR SKRIDOU MAT, 4, STRAED AR C'HASTELL

Ar Merour : F. GEORGELIN.